

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

ANTONIA TIZZANA

přednesené dne 15. ledna 2004¹

1. V této věci vytýká Komise Evropských společenství Belgickému království, že nesplnilo povinnosti, které pro ně vyplývají z článku 11 směrnice Rady 69/335/EHS ze dne 17. července 1969 o nepřímých daních z kapitálových vkladů (dále také „směrnice“)², tím, že v rozporu s tímto ustanovením uložilo daň z předání nových cenných papírů upisovatelům a v souvislosti s cennými papíry na doručitele také daň z předání těchto cenných papírů upisovatelům při založení společnosti, zvýšení kapitálu, vytvoření investičního fondu nebo emisí dluhopisů.

„Vedle daně z kapitálu neukládají členské státy společností, sdružením nebo právnickým osobám [založeným za účelem zisku] žádné jiné daně nebo poplatky

a) z operací uvedených v článku 4³;

b) z vkladů, půjček a služeb, které jsou součástí operací uvedených v článku 4;

I – Právní rámec

Právní úprava Společenství

c) z registrace nebo jakékoli jiné formality požadované od společnosti, sdružení nebo právnické osoby založené za účelem zisku na základě její právní formy.“

2. Podle článku 10 směrnice 69/335:

3 — Článek 4 obsahuje výčet operací, které jsou předmětem daně z kapitálu, jako je založení kapitálové společnosti nebo zvýšení základního kapitálu kapitálové společnosti vkladem majetku jakéhokoli druhu (odst. 1 písm. a) a c), a dále operací, které mohou být předmětem této daně, jako je poskytnutí půjčky kapitálové společnosti, má-li věřitel právo na podíl na zisku společnosti (odst. 2 písm. c).

1 — Původní jazyk: italština.

2 — Úř. věst. L 249, s. 25.

3. Článek 11 směrnice krom toho stanoví:
- a) daně z převodů cenných papírů, paušální, či nikoli.“

„Členské státy neuloží žádnou daň jakékoli formy na

Vnitrostátní právní úprava

- a) vytvoření, vydání, přijetí akcií na burzu nebo uvedení do oběhu akcií, podílů na společnosti nebo jiných obdobných cenných papírů anebo osvědčení nahrazujících tyto cenné papíry, jakož i obchodování s nimi, bez ohledu na osobu emitenta;

5. Podle článků 120 a 121 belgického zákoníku o daních podobných kolkovnému (dále jen „ZDPK“) podléhá dani z burzovních operací (dále jen „DBO“) uzavřených nebo provedených v Belgii zejména každý převod akcií nebo dluhopisů týkající se belgického nebo zahraničního kapitálu na upisovatele, učiněný v důsledku vydání nebo nabídky formou veřejné výzvy nebo veřejným prodejem.

- b) půjčky, včetně úroků, uskutečněné formou vydání dluhopisů nebo jiných obchodovatelných cenných papírů, bez ohledu na osobu emitenta, a na formality s tím spojené, jakož i na vytvoření, vydání, přijetí na burzu nebo do oběhu těchto dluhopisů nebo obchodovatelných cenných papírů anebo obchodování s nimi.“

6. Krom toho je na základě článku 159 ZDPK předmětem daně z předání cenných papírů na doručitele (dále jen „DPCPD“) zejména každé předání takových cenných papírů, pokud se týká belgických nebo zahraničních veřejných fondů na základě úpisu.

4. Článek 12 odst. 1 písm. a) směrnice však stanoví:

II – Skutkové okolnosti a řízení

„1. Odchylně od článků 10 a 11 mohou členské státy ukládat

7. Domnívají se, že DBO a DPCPD jsou v rozporu s článkem 11 směrnice 69/335, zaslala Komise Belgickému království dne

10. května 1999 upomínací dopis, v němž ho vyzvala, aby ve lhůtě dvou měsíců předložilo své připomínky. Belgické orgány na tento dopis odpověděly dne 2. srpna 1999. Komise nebyla obdrženími odpověďmi uspokojena, a proto vyzvala Belgické království odůvodněným stanoviskem ze dne 26. ledna 2000, aby přijalo opatření nezbytná k odstranění vytýkaného porušení. Jelikož však tento stát odmítl uvedenému stanovisku vyhovět, Komise dne 19. listopadu 2002 podala tuto žalobu.

o vydání akcií při založení společnosti, při zvýšení kapitálu nebo při vytvoření investičního fondu, anebo na vydání dluhopisů.

10. Belgická vláda tuto tezi zpochybňuje za použití různých argumentů, jimiž se budu zabývat níže.

8. Komise a Belgické království předložily Soudnímu dvoru svá písemná vyjádření.

11. Domnívám se, že v zájmu lepšího vymezení dané otázky je třeba na prvním místě připomenout, jak již také uvedl Soudní dvůr, že cílem směrnice je „podporovat volný pohyb kapitálu, který je považován za zcela zásadní pro vytvoření hospodářské unie, jejíž vlastnosti jsou obdobné vlastnostem vnitřního trhu“⁴.

III – Právní rozbor

9. Jak jsem již uvedl výše, Komise Belgickému království vytýká, že stanovením obou sporných daní porušilo zákaz uložit daň na vydání cenných papírů zakotvený v článku 11 směrnice 69/335. Podle názoru Komise se totiž tento zákaz na dotčené daně nutně uplatní, protože se tyto daně týkají takových operací, jako je převod a předání nových cenných papírů, čímž se ve skutečnosti vztahují buď na samotnou operaci vydání takových cenných papírů, ať již se jedná

12. Pro tento účel zavedla směrnice systém, na jehož základě jsou kapitálové vklady předmětem jednotné daně: daň z kapitálu „vybírání na společném trhu pouze jednou a o shodné výši ve všech členských státech“⁵, s vyloučením jakékoli další daně odlišné povahy nebo výše, vyjma takových daní, které jsou výslovně uvedeny v článku 12 směrnice⁶.

4 — Rozsudek ze dne 20. dubna 1993, Ponente Carni a Cispadana Costruzioni (C-71/91 a C-178/91, Recueil, s. I-1915, bod 19).

5 — Tamtéž.

6 — Rozsudek ze dne 2. února 1988, Dansk Sparinvest (36/86, Recueil, s. 409).

13. To také vyplývá jak ze zprávy přiložené k návrhu směrnice, v níž se uvádí, že „tento návrh směrnice předpokládá *zrušení veškerých nepřímých daní vztahujících se na kapitálové vklady kromě daně z kapitálu*“⁷, tak z posledního bodu odůvodnění samotné směrnice, podle nějž „ponechání jiných nepřímých daní s vlastnostmi stejnými jako daň z kapitálových vkladů nebo kolkovné z cenných papírů může ohrozit účel opatření obsažených v této směrnici, a proto by takové daně měly být zrušeny“.

podstatě i zdanění kapitálových vkladů, které zastupují.

15. Z toho vyplývá, že pojem „vydání“ uvedený v článku 11 směrnice je třeba chápat v tom smyslu, že zahrnuje rovněž převod (nebo v případě cenných papírů na doručitele předání) cenných papírů upisovatelům.

14. Komise tedy správně uvádí, že zákaz uložit daň „jakékoli formy na [...] vydání [...] akcií, podílů na společnosti nebo jiných obdobných cenných papírů“, zakotvený v článku 11 směrnice, je třeba chápat tak, že odkazuje nejen na samotnou činnost nazývající se vydání cenných papírů nově vytvořených společností, která je emitentem, ale také a nutně na převod a předání takových cenných papírů upisovateli. Je tomu tak z prostého důvodu, že kapitál neobíhá v prázdnu a jeho vklad – ať již se provádí za účelem založení společnosti, zvýšení kapitálu nebo vydání dluhopisů – se tedy neobejde bez převodu a předání těchto nově vydaných cenných papírů upisovateli. Zdanění těchto operací tudíž z ekonomického hlediska znamená totéž jako zdanění jejich vydání a tedy ve své

16. Tuto tezi zjevně nepřímo potvrzuje i judikatura Soudního dvora, který se jednoznačně vyslovil ve prospěch nutnosti extenzivního výkladu dotčeného ustanovení v souladu s cíli směrnice.

17. Ve svém rozsudku ze dne 27. října 1998, FECSA a ACESA, totiž Soudní dvůr upřesnil, že „čl. 11 písm. b) směrnice je třeba vykládat v tom smyslu, že zákaz zdanění dluhopisů se vztahuje také na jejich splátky“. Důvodem toho je, že „i když je pravdou, že [tento článek] sice *nezmiňuje výslovně splácení dluhopisu*, nicméně zákaz uložení daně při

⁷ – Dokument IV/COM (64) 526 konečné, ze dne 14. prosince 1964, s. 7. Text odlišen autorem tohoto stanoviska.

vydání dluhopisu a jeho povolení při splácení dluhopisu by mělo za následek, že by byl dluhopis v rozporu s cílem směrnice zdaněn jako celková operace za účelem kapitálového vkladu⁸.

ním cenných papírů a prvním nabytím cenných papírů v rámci tohoto vydání¹⁰, přičemž vydání definoval jako „převod cenných papírů emitentem“¹¹, a výslovně stanovil zákaz zdanění obou operací.

18. Absolutní zákaz zdanit „jakoukoli formou“ vydání cenných papírů se vztahuje právě na „celkovou operaci za účelem kapitálového vkladu“, a tedy i na operace nezbytné k provedení takové operace v praxi.

21. Belgická vláda se domnívá, že nebyl-li uvedený návrh směrnice nikdy přijat, pak si členské státy ponechaly možnost zdanit první nabytí cenných papírů v rámci vydání, a že jim pouze znemožňuje zdanit „vydání“ těchto cenných papírů, a to v souladu s článkem 11 směrnice 69/335.

19. Belgická vláda se naopak domnívá, že „vydání“ cenných papírů podle článku 11 směrnice je odlišné od nabytí těchto cenných papírů upisovateli, a že se tedy zákaz zdanění vztahuje pouze na první z těchto operací, a nikoli na druhou.

20. Belgická vláda v první řadě spatřuje nepřímou oporu pro své tvrzení v návrhu směrnice Rady o nepřímých daních z obchodů s cennými papíry (COM/76/124 konečné) (dále jen „návrh směrnice z roku 1976“)⁹, který ostatně nebyl nikdy přijat. Tento návrh výslovně rozlišoval mezi „vydá-

22. Podle mého názoru je tento argument do značné míry nadnesený. Avšak bez ohledu na svůj názor musím podotknout, jak již ostatně správně konstatovala Komise, že rozlišení provedené v návrhu směrnice z roku 1976 mělo zcela jiné důvody. Článek 2 odst. 1 tohoto návrhu totiž stanovil, že „každý převod nebo nabytí cenných papírů [zdůrazňuji, že tím pádem i vydání a také nabytí cenných papírů v rámci vydání] je samostatným zdanitelným obchodem“. Bylo tedy nutné upřesnit, že i kdyby návrh vedl k přijetí

8 — C-31/97 a C-32/97, Recueil, s. I-6491, body 18 a 19. Text odlišen autorem tohoto stanoviska.

9 — Úř. věst. C 133, s. 1.

10 — Viz čl. 4 odst. 1 písm. a) tohoto návrhu, v němž je vydání definováno jako „převod cenných papírů emitentem, včetně převodu, který je výsledkem kapitalizace rezerv“.

11 — Viz část V přílohy tohoto návrhu.

směrnice, zákaz uvedený v článku 11 směrnice 69/335 by každopádně zůstal v platnosti pro obě takto rozlišované operace. Tento návrh v podstatě jen potvrzoval, co již bylo stanoveno v uvedeném článku 11.

24. Na prvním místě je třeba poznamenat, že opora, kterou tento argument nachází v judikatuře Soudního dvora, spočívá toliko ve skutečnosti, že Soudní dvůr doposud rozhodoval v souvislosti se směrnicí 69/335 jen o sporech týkajících se daní uložených „kapitálovým společnostem“. Podle mého názoru se zde zjevně jedná o čistě náhodnou skutečnost, která tudíž nemůže být sama o sobě pádným argumentem.

23. Pokud se zejména jedná o DBO, belgická vláda mimo jiné s odkazem na judikaturu Soudního dvora¹² podotýká, že zákaz zdanění operací uvedených v článku 11 směrnice určený členským státům se týká „kapitálových společností“ (neboli emitentů cenných papírů), a nikoli investorů (neboli prvních upisovatelů těchto cenných papírů). DBO se ostatně nevztahuje na všechny operace s cennými papíry, ale pouze na ty operace, do nichž jsou zapojeni profesionální zprostředkovatelé, protože jejím cílem je zdanit obchody s cennými papíry provedením burzovního příkazu. Placení DBO se proto netýká společností, které jsou emitenty, nýbrž pouze burzovních subjektů provádějících zprostředkovatelské operace s cennými papíry ve prospěch svých klientů (nabyvatelů, prodávajících nebo upisovatelů), přestože se následně daňové břemeno přesouvá na posledně uvedené klienty. Belgická vláda z toho dovodila, že tato daň nespadá do rozsahu působnosti směrnice.

25. Nedokážu ostatně pochopit, jaký může mít argument belgické vlády vliv na otázku, která je předmětem projednávaného případu. Jak totiž zdůrazňuje Komise, směrnice zakazuje *vesměs* daně z kapitálových vkladů kromě daně z kapitálu a daní a poplatků uvedených v článku 12 směrnice bez ohledu na totožnost subjektů povinných k dani, tedy ať se jedná o zprostředkovatele, nebo jejich klienty investory (kteří v konečném důsledku nesou daňovou zátěž); problém legality DBO tedy zůstává stejný.

26. Rovněž mě nepřesvědčil argument belgické vlády ohledně DPCPD (viz bod 6 tohoto stanoviska), podle něž se na tuto daň nevztahuje zákaz uvedený v článku 11 směrnice. Belgická vláda poznamenává, že „zaknihovanou“ operaci vydání cenných papírů je třeba posuzovat odděleně od „listinné“ operace převodu či předání cenných papírů upisovateli. Posledně uvedená operace je podle jejího názoru zcela odlišná a samostatná v porovnání s první operací,

¹² — Belgická vláda odkazuje na tytéž rozsudky, které uvedla Komise, a zejména na rozsudky Dansk Sparinvest, uvedený výše, a ze dne 25. května 1989, Maxi Di (15/88, Recueil, s. 1391).

a proto ji lze samostatně zdanit. To by ostatně odůvodňovala funkce, jakou plní DPCPD v zemi, jakou je Belgie, kde cenné papíry na doručitele existují ještě v listinné podobě. Sporná právní úprava totiž zavedla daň podobnou kolkovnému z předání cenných papírů na doručitele právě s cílem modernizovat belgické finanční trhy a povzbudit investory, aby prováděli obchody se „zaknihovanými“ cennými papíry.

27. Konkrétně u posledně uvedeného tvrzení by se však dalo namítnout, že z posledního bodu odůvodnění směrnice vyplývá zejména, že právě „*nepřím[é] dan[ě] s vlastnostmi stejnými jako [...] kolkovné z cenných papírů [mohou] ohrozit účel opatření obsažených [ve] směrnici, a proto by takové daně měly být zrušeny*“¹³.

28. Dalo by se také namítnat, že pro účely projednávání věci je bezvýznamné, že funkcí této daně je odrazovat od převodu listinných cenných papírů, a modernizovat tak belgické finanční trhy, čímž tak jako tak nelze platně odůvodňovat existenci DPCPD. Tohoto cíle by totiž bylo možné dosáhnout, podobně jak to činí jiné členské státy, za použití odlišných

nástrojů, které jsou ve větší míře slučitelné s cíli vyplývajícími ze směrnice, například pomocí ustanovení zakazujících kapitálovým společnostem vydávat cenné papíry na doručitele.

29. Rozhodující argument, s jehož pomocí lze popřít význam rozlišení mezi vydáním cenných papírů na doručitele a jejich předáním upisovateli, jak jej prosazuje belgická vláda ve snaze odůvodnit existenci předmětné daně, je podle mého názoru obsažen v bodě 14 tohoto stanoviska, kde se uvádí, že obě operace jsou pro účely kapitálových vkladů stranami téže mince, a že tedy i pouhé zdanění druhé operace by v každém případě znamenalo další zatížení kapitálových vkladů vedle daně z kapitálu, což je v přímém rozporu s výše připomenutými cíli směrnice.

30. Podle mého názoru tedy lze v konečném důsledku tvrdit, že uskutečnění zdanitelného plnění u obou sporných daní – a sice převod nově vydaných cenných papírů upisovatelům (v případě DBO) a fyzické předání nově vydaných cenných papírů na doručitele upisovatelům (v případě DPCPD) – musí být vztaženo k pojmu „vydání“ cenných papírů podle článku 11 směrnice 69/335, a proto je nutné tyto operace považovat

¹³ – Odlišeno autorem tohoto stanoviska.

v souladu s tímto ustanovením za nezdanitelné.

belgické vlády potvrzen extenzivní výklad tohoto článku 12¹⁴.

31. Dále vyvstává otázka, zda by tyto operace nemohly být přece jen předmětem daně v souladu s čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice, který – jak již bylo uvedeno výše – umožňuje odchýlně od článku 11 (a článku 10) této směrnice zdánit „převod cenných papírů“.

34. Komise tuto tezi zpochybňuje za použití argumentů, o nichž mohu již nyní prohlásit, že mi připadají přesvědčivější.

32. Podle belgické vlády je totiž tento článek formulován jako výslovná odchylka od předcházejících ustanovení, a omezuje tedy dosah zákazů týkajících se těchto daní. Převod (nebo předání) cenných papírů upisovatelům tedy podle belgické vlády spadají pod toto posledně uvedené ustanovení.

35. Komise na úvod obecně uvádí, že článek 12 směrnice, jakožto ustanovení obsahující odchylku, musí být vykládán restriktivně, aby co možná nejméně ovlivnil cíle a dosah obecných pravidel této směrnice. Dodávám, že nejde o to, aby toto ustanovení nebylo zbaveno svého obsahu extenzivním výkladem článku 11 směrnice, je tomu právě naopak!

33. Podle belgické vlády tento závěr nelze vyvrátit argumentem Komise, která se snaží prosadit myšlenku, že pojem „převodu“ cenných papírů podle článku 12 směrnice nutně předpokládá existenci předchozího vlastníka těchto cenných papírů, a že proto již muselo dojít k převodu cenných papírů na upisovatele nebo v případě cenných papírů na doručitele k jejich předání upisovateli. Belgická vláda tvrdí, že takový výklad nejenže nemá oporu ve znění směrnice 69/335 a v přípravných pracích k ní, ale navíc je v rozporu s rozsudkem ze dne 17. prosince 1998, Codan, v němž byl podle tvrzení

36. Tento výklad, který jak známo odpovídá ustálené judikatuře Společenství, podle mého názoru nelze v projednávaném případě vyvrátit výše uvedeným rozsudkem Codan, na nějž poukázala belgická vláda.

14 — C-236/97, Recueil, s. I-8679.

37. Je třeba připomenout, že v této věci zpochybnila kapitálová společnost se sídlem v Dánsku skutečnost, že jí dánská daňová správa uložila daň z převodu akcií, a tvrdila, že čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice umožňuje členským státům vybírat daň pouze z operací s cennými papíry provedených na burze nebo v souvislosti se společnostmi registrovanými na burze. Na podporu této své teze se uvedená společnost odvolávala na znění dánské a německé verze tohoto článku 12, které obsahuje výraz „poplatky z burzovních operací“ namísto výrazu „daně z převodu cenných papírů“, který je použit ve všech ostatních jazykových verzích směrnice. Soudní dvůr však odmítl jak tuto tezi, tak zejména návrh na provedení různých výkladů tohoto ustanovení v závislosti na jednotlivých verzích. Naopak jednoznačně prohlásil, že „odhlédnout od jasné formulace převážné většiny jazykových verzí čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice a činit takto rozdíl mezi společnostmi registrovanými na burze a společnostmi, které takto registrované nejsou, by bylo nejen v rozporu s požadavkem na jednotný výklad směrnice, ale mohlo by také vést k narušení hospodářské soutěže a k odrazení některých společností od vstupu na burzu“ (bod 29 výše uvedeného rozsudku Codan).

38. Soudní dvůr se tedy v dané věci nezabýval tím, zda je třeba provést extenzivní výklad čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice, či nikoli, nýbrž zajištěním jednotného výkladu tohoto ustanovení, aby se zamezilo narušování

hospodářské soutěže. Nedomnívám se tedy, že by výše uvedený rozsudek Codan mohl být oporou pro tvrzení vyjádřené belgickou vládou v rámci projednávané věci.

39. Komise naopak vyjadřuje tezi, s níž mohu souhlasit, a sice že článek 12 směrnice je třeba pro účely dané věci vykládat v tom smyslu, že se toto ustanovení vztahuje na veškeré „převody“ cenných papírů, ovšem právě s výjimkou jejich převodu na upisovatele (nebo jejich předání, jedná-li se o cenné papíry na doručitele).

40. Tyto operace se totiž již svou povahou technicky nezakládají na předpokladu „převodu“, nýbrž spíše na předpokladu takřka „původního“ nabytí cenných papírů, na jehož základě dochází k prvnímu nabytí vlastnictví cenných papírů. Teprve po takovém nabytí lze hovořit o skutečném „převodu“.

41. V tomto ohledu je zřejmé, že při výkladu čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice, podle nějž jsou členské státy oprávněny zdanit také převod cenných papírů na doručitele společností, která je emitentem, by zákaz zdanit vydání cenných papírů uvedený v článku 11

této směrnice byl zbaven veškerého významu, a to ve zjevném rozporu s kritériem výkladu uvedeným v bodě 35 tohoto stanoviska.

směrnice a s judikaturou, která na ni odkazuje. Nedomnívám se, že lze mít vážné pochybnosti o tom, že zachovají-li některé státy a jiné nikoli v platnosti nepřímou daň, jejímž předmětem je nabytí nově vydaných cenných papírů, pak se tím vytváří, odhlédneme-li od subjektů, na něž daň doléhá, právě některá z překážek volnému pohybu kapitálu, o jejichž odstranění směrnice usiluje.

42. Jak vyplývá z návrhu směrnice z roku 1976, zákaz zdanit veškeré „transakce s cennými papíry by byl optimálním řešením z hlediska řádného fungování kapitálového trhu“¹⁵. V témž návrhu však Komise rovněž objasnila, že přísné uplatňování tohoto zákazu nebude možné z důvodu „rozpočtových potřeb členských států“.

45. Proto navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl, že Belgické království tím, že uložilo daň na převod nových cenných papírů na upisovatele a v případě cenných papírů na doručitele na předání těchto cenných papírů upisovatelům v rámci zakládání společnosti, zvyšování kapitálu, vytváření investičních fondů nebo vydání dluhopisů, porušilo povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 11 směrnice 69/335.

43. Aby se tedy této potřebě vyhovělo, povolila směrnice 69/335 v článku 11 a v čl. 12 odst. 1 písm. a) pouze zdanění operací spočívajících v převodu, které se uskutečňují po převodu (nebo předání) cenných papírů, nesouvisejí s kapitálovými vklady a představují „transakce s cennými papíry“ v pravém slova smyslu.

IV – K nákladům řízení

44. Opačný výklad by podle mého názoru vedl k rozporu s výše uvedenými cíli

46. Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu bude účastníku řízení, který byl ve sporu neúspěšný, uložena náhrada nákladů řízení, pokud účastník, který byl ve sporu úspěšný, náhradu nákladů ve svém návrhu požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení ve svém návrhu, a s ohledem na svůj postoj k výsledku řízení o žalobě se domnívám, že tomuto návrhu je třeba vyhovět.

¹⁵ — Viz čtvrtý bod odůvodnění tohoto návrhu směrnice.

V – Závěry

47. S ohledem na předcházející úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl, že:

- „1) Belgické království tím, že uložilo daň na převod nových cenných papírů na upisovatele a v případě cenných papírů na doručitele na předání těchto cenných papírů upisovatelům v rámci zakládání společnosti, zvyšování kapitálu, vytváření investičních fondů nebo vydání dluhopisů, porušilo povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 11 směrnice Rady 69/335/EHS ze dne 17. července 1969 o nepřímých daních z kapitálových vkladů.
- 2) Belgickému království se ukládá náhrada nákladů řízení.“